

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

60-2

100 Státní archeologický ústav 100 let moderní archeologie v českých zemích

BRNO 2019

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 60
Volume 60

Číslo 2
Issue 2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Lumír Poláček

Redakční rada
Editorial board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttikay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Rudolf Procházka, Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Hedvika Břínková, Zdenka Kosarová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová,
Zuzana Loskotová, Ladislav Nejman, Zdeňka Pavková, Rudolf Procházka,
Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela, Šimon Ungerman

Technická redakce, sazba
Executive Editors, Typography

Azu design, s. r. o.

Software
Software

Adobe InDesign CC

Fotografie na obálce
Cover Photography

Litovel, Masarykova ulice. Keramická plastika koníčka (obr. 67, str. 282).
Litovel, Masarykova Street. Ceramic sculpture of a horse (Fig. 67, Pg. 282).

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Čechyňská 363/19
602 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@arub.cz
Internet: <http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html>

Tisk
Print

Azu design, s. r. o.
Bayerova 805/40
602 00 Brno

ISSN 1211-7250 (Print)
ISSN 2571-0605 (Online)
MK ČR E 18648
Vychází dvakrát ročně
Vydáno v Brně roku 2019
Náklad 400 ks

Časopis je uveden na Seznamu neimpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.
Časopis je uveden v citační databázi SCOPUS a na seznamu vědeckých časopisů ERIH PLUS.
Copyright ©2019 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i., and the authors.

prohlubněmi o rozměrech cca 2 × 4 m, s hloubkou asi 40 cm, a doplněn menším odvalem. Zatímco u pece byly zaznamenány pouze cihly, u obou dalších objektů byly nalezeny i zlomky pálených tašek bobrovek.

Východně od pece se nachází asi 2 m široký hliněný val/odval, po němž vede po svahu do předpecí lesní chodník. Ten navazuje níže na umělou hrázku poldru a odděluje tak výrobní část areálu od exploatačního. Těžba sprašové hlíny probíhala ve větším svahovém hliníku o rozměrech cca 16 × 22 m a hloubce 1–1,5 m, který leží výše v pravém svahu přítokového žlábku, pod objektem malé novodobě upravené vodárny (ta opět pod místem bývalé studánky se zbytky rozpadlé cihelné konstrukce). Dno hliníku tvoří plochá bažinatá niva, kudy patrně po deštích občas protéká nebo se hromadí přivalová voda.

Vzhledem k organizaci areálu lze předpokládat, že se jedná o bývalou klášterní cihelnu. Ojedinělý nález silně korodovaného kusu šedého mikritického devonského vápence s načervenalým nádechem může svědčit také o příležitostném výpalu vápna. Původ této suroviny lze hledat snad v lomu v nedalekých Lelekovicích, který leží v úbočí návrší Březina, což je asi 3,3 km daleko od lokality.

Petr Kos

Resumé

Vranov (Kat. Vranov u Brna, Bez. Brno-venkov), „Blatina“. Neuzeit. Ziegelofen. Geländebegehung.

V RANOV (K. Ú. VRANOV U BRNA, OKR. BRNO-VENKOV)

„Nad Coufavou“. Parc. č. 365/32. Středověk – novověk. Milíř. Záchranný výzkum.

Záchranný archeologický výzkum prováděný při rekonstrukci plynovodu „Reko VTL Brno–Adamov–Blansko V“ v roce 2018 doložil existenci tří dřevouhelných milířišť na pravém břehu potoka Coufavá (WGS-84: 49.2884464N, 16.6418925E; 49.2893700N, 16.6431156E; 49.2907975N, 16.6432444E). Rýhy rekonstruovaného plynovodu a obslužná komunikace prošly pozůstatky milířovacích plošin s vrstvami uhelného mouru při dně drobného žlebu, který se pravostranně napojuje na údolí potoka Coufavá. Dnem žlábku ještě dnes občas protéká drobná vodoteč. Rozměry plošin se pohybovaly mezi 6 a 15 m. Z nejvýše položeného milířišťe u Hrádkovy cesty byla vyzvednuta železná plátová obruč, nejspíše z okovu. Rámcově se může jednat o období středověku až novověku.

Petr Kos

Resumé

Vranov (Kat. Vranov u Brna, Bez. Brno-venkov), „Nad Coufavou“. Mittelalter bis Neuzeit. Kohlenmeiler. Rettungsgrabung.

VYŠKOV (OKR. VYŠKOV)

Masarykovo náměstí. Středověk – novověk. Město. Záchranný výzkum.

Od srpna 2017 do srpna 2018 provádělo Muzeum Vyškovska záchranný archeologický výzkum na stavbě „Oprava Masarykova náměstí“. Zkoumaná plocha se nachází v historickém jádru města, na pravém břehu řeky Hané, v nadmořské výšce 245–250 m (na ZM ČR 1:10 000, list 24-42-11, mezi body 003:151, 30:142, 90:161, 10:168, 7:168, 8:162 mm od Z:J s. č.).

V průběhu výzkumu byly zjištěny středověké a novověké vrstvy včetně vyrovnávek terénu a dláždění komunikací, dále základová zdiva stávajících domů, novověké doplňkové stavby a inženýrské sítě, které často porušovaly starší situace. V úseku od domu č. p. 85/3 až do dolní části náměstí, cca 7–8 m od dnešní fronty domů, byl zachycen barokní kanál, který tvořily dvě kamenné zdi překryté velkými kamennými bloky o délce 100 cm. Ve výkopech před domy č. p. 4, 10 a 11 byly navíc odkryty z cihel vystavěné kanalizační „přípojky“, které ústily do páteřního kanálu a které byly v novověku druhotně využity pro vložení kanalizačního potrubí.

Klára Rybářová

Resumé

Vyškov (Bez. Vyškov), Masarykovo náměstí (Platz). Mittelalter – Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

VYŠKOV (OKR. VYŠKOV)

Náměstí Čsl. armády 475/2. Středověk – novověk. Hrad, zámek. Záchranný výzkum.

Od června do srpna 2018 provedlo Muzeum Vyškovska záchranný archeologický výzkum na stavbě „Prostor za zámekem“. Zkoumaná plocha se nachází na mírné vyvýšenině v západní části památkové zóny Vyškov, v nadmořské výšce 252 m (na ZM ČR 1:10 000, list 24-41-15, mezi body 485:133, 482:128, 475:130, 477:135, 480:145, 483:133, 485:137 mm od Z:J s. č.).

V průběhu výzkumu byly zjištěny reliktů zdiva původního hradu i pozdějšího zámku. Nejvýznamnějším

nálezem bylo torzo mohutného, 1,95 m širokého zdiva vystavěného z kamene na maltu. Za ním (jižním směrem) se patrně nacházel středověký příkop, který je dnes vyplněn navážkou. Zdivo můžeme s naprostou jistotou považovat za součást původního hradu. V pozdějším období byla tato hradní zeď osekána a zúžena, dostavěna cihlami a stala se součástí budov zámku. Kolmo (ze severu) k této mohutné zdi byla na spáru přistavěna další zeď o šířce 1,34–1,40 m. V tělese tohoto zdiva byl nalezen druhotně použitý profilovaný architektonický článek – ostění okna, který je datovatelný nejdříve do poloviny 15. století, a v hloubce 1,60 m od současné úrovně terénu dvě kapsy na trámy. Tato zeď pokračovala severním směrem k nároží dnešní věže se slunečními hodinami a můžeme ji považovat za vnitřní mezitraktovou zeď, která oddělovala vnější podsklepenou část od vnitřní nepodsklepené části. V místě přístupového chodníku na nádvoří zámku byl zdokumentován fragment zdiva, jenž je pozůstatkem průjezdné věže na východním konci severního křídla. Další relikv zdiva byl prozkoumán ve vyústění příjezdové komunikace na nádvoří zámku. Ten byl součástí čtvercového objektu (zkoumaného v roce 2015 při opravě nádvoří zámku), přistavěného na východní straně k východnímu traktu zámku, který je na různých vyobrazeních patrný ještě v polovině 19. století (1853).

Klára Rybářová

Resumé

Vyškov (Bez. Vyškov), náměstí/Platz Čsl. armády 475/2. Mittelalter – Neuzeit. Schloss. Rettungsgrabung.

ZLECHOV (OKR. UHERSKÉ HRADIŠTĚ)

Ulice Buchlovská. Vrcholný středověk, novověk. Cesta. Záchraný výzkum.

V letních měsících roku 2018 proběhl menší záchranný archeologický výzkum v obci Zlechov u Uherského Hradiště. Výzkum navázal na zde probíhající archeologické dohledy, které byly v pravidelných intervalech realizovány v souvislosti s prováděním zemních prací při obnově elektrického vedení. Převážná většina výkopů byla archeologicky negativní. V jednom z výkopů, jenž byl vysunut více směrem do tělesa vozovky, však byly narušeny vrstvy s archeologickými nálezy. K narušení pozitivní archeologické situace došlo v blízkosti křížení hlavní ulice („Buchlovská“) s menší komunikací vedoucí k místnímu zemědělskému družstvu. Křížovatka se nachází v blízkosti obecního úřadu a rozprostírá se na mírném svahu sklánějícím se k jihu až jihozápadu. Jedná se o oblast starého jádra obce, jež se rozkládalo podél

Zlechovského potoka. Od zdokumentované stratigrafie protéká tato vodoteč cca 130 m JZZ směrem. Nadmořská výška se zde pohybuje okolo 206 m. Geologické podloží bylo v místě liniového výkopu tvořeno okrově žlutým plastickým jílem. Výkop pro elektrické vedení byl veden v ose SSZ–JJV a směřoval k rozvodné skříni umístěné před domem č. p. 45. Přesné místo zdokumentované stratigrafie lze vztáhnout k následujícím koordinátám: 49,073067° N; 17,382305° E (WGS 84).

V rámci zmiňovaného liniového výkopu širokého jen cca 60 cm se podařilo zdokumentovat 2 m dlouhý úsek, který obsahoval stratigrafickou situaci vývoje zdejší pozemní komunikace. Zdokumentovány byly oba dva profily výkopu, vzhledem k jejich zrcadlové podobnosti byl však podrobně kresebně evidován pouze jeden (označený jako P1, orientovaný k JZ; obr. 96). Z jeho vizualizace si můžeme udělat představu o celkové stratigrafii místa. Celkem se podařilo rozpoznat devět od sebe makroskopicky odlišitelných uloženin kontextů (100–108) a tři konstrukce (900–902). Svrchní část stratigrafie byla tvořena recentní vrstvou asfaltového povrchu (k 100) a makadamu (k 101). Pod nimi se nacházela souvislá vrstva kamenného dláždění (902), jež představovala povrch silnice fungující někdy v průběhu 20. století. Dláždění se skládalo z různě velkých kostek lomového pískovce ve tvaru krychle či kvádrů. Pozorováno bylo i mírné zvlnění celé vrstvy, což by mohlo představovat s určitou rezervou pozůstatky po vyjeté koleji. Pod konstrukcí 902 se nacházela šterkopísčítá podsýpka rezavě šedé barvy (k 102) a na pravé, resp. severní straně ještě další dvě písčité uloženiny (k 103 a 104). Jednalo se o vrstvy světle a tmavě šedého písku s drobnými oblázky. Na levé, jižní straně profilu se dochovaly pozůstatky dalšího dláždění silnice. Tentokrát však bylo provedeno z výrazně méně kvalitních kamenů, které měly převážně nepravidelný tvar (901). Surovina byla určena jako silně rozpukavý hrubozrnný pískovec. Toto dláždění obklopovala ještě tenká vrstva světlého písku (k 105). Pod ním se nacházela na profilu až 55 cm mocná vrstva šedého písčitého jílu (k 106), která v sobě obsahovala velké množství úlomků dřeva (větví, prutů) a také ojedinělé zlomky cihel, drobné kameny a ojediněle i zlomky keramických nádob, kachlů a zvířecích kostí. Úlomky dřev byly pozorovány jak v horizontální, tak vertikální ose. Podle zlomků keramiky tato vrstva sedimentovala někdy v průběhu 17.–18. století. Poslední zde zdokumentované kontexty se nacházely na bázi výkopu, jež byla v průběhu prací postupně zaplavována spodní vodou. Ve spodní části stratigrafie ležela vrstva tmavě šedohnědého písčitého jílu (k 108), která zřejmě po určitý čas plnila rovněž funkci povrchu silniční komunikace (v tomto případě nezpevněné). Svědčila by pro to mělká prohlubeň, jež je do ní zahlubena a je vyplněna vrstvičkou žlutošedého jemně proplaveného písku. Za úplně nejstarší dochovanou úroveň povrchu cesty lze považovat konstrukci